

ส ท าย แ ท่ ง อ ร ร ม

ถ้าบุคคลพึงได้สหาย ผู้มีปัญญารักษาคณ ผู้เที่ยวไป
ด้วยกัน เป็นนักปราชญ์ผู้มีปกติอยู่ด้วยกรรมดีไซ้ บุคคลนั้น
พึงเอาชนะอันตรายทั้งปวง มีใจชื่นชม มีสติ เที่ยวไปกับสหายนั้น

สหายแห่งธรรม

๑๐๐

ตลอดระยะเวลาอันยาวนาน มวลมนุษยชาติล้วน
ปรารถนาให้โลกมีสันติสุขที่แท้จริง แต่ไม่มีใครรู้ว่า สันติสุขที่
แท้จริงนั้นอยู่ที่ไหน จะเข้าถึงได้อย่างไร จนกระทั่งพระสัมมาสัม-
พุทธเจ้าได้ทรงค้นพบว่า การที่จะทำให้เกิดสันติสุขที่แท้จริงนั้น
มนุษย์ทุกคนจะต้องปฏิบัติให้เข้าถึงสันติสุขภายใน คือเข้าถึง
พระธรรมกาย ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดแห่งความสุขที่แท้จริง และ
เป็นสิ่งที่มิอยู่ในตัวของมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะมีความแตกต่างกัน
โดยเชื้อชาติ ศาสนา หรือเผ่าพันธุ์ก็ตาม หากได้ลงมือปฏิบัติ
อย่างถูกวิธี ย่อมเข้าถึงพระธรรมกายกันได้ทุกคน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า

“สเจ ลเภถ นิปกํ สหายํ

สทุธิญฺจรี สาธุวหาริธีรํ

อภิกุญฺย สพฺพานิ ปริสุสยานิ

จเรยฺย เตนตฺตมโน สติมา

ถ้าบุคคลพึงได้สหาย ผู้มีปัญญารักษาตน ผู้เที่ยวไป
ด้วยกัน เป็นนักปราชญ์ผู้มีปกติอยู่ด้วยกรรมดีไซ้ บุคคลนั้น
พึงเอาชนะอันตรายทั้งปวง มีใจชื่นชม มีสติเที่ยวไปกับสหายนั้น”

การได้คบหาสมาคมกับบัณฑิตนักปราชญ์ ถือว่าเป็น
มงคลอย่างยิ่ง จะเป็นเหตุให้เพิ่มพูนคุณธรรมภายในตัว เพราะ

ส ท ห ย แ ท ง ฐ ร ร ม

๑๐๑

บัณฑิตจะไม่คอยจับผิดคนอื่น แต่จะแสวงหาสิ่งที่ดีงาม แล้วนำมา
สอนตัวเอง สอนผู้อื่น จะไม่ชวนทะเลาะให้แตกสามัคคี มีแต่
กล่าวคำที่นำมาซึ่งการสมานไมตรี คอยชี้เส้นทางสวรรค์ เส้นทาง
นิพพานให้ แต่ถ้าในโลกนี้ไม่มีบัณฑิตให้คบหาสมาคมเลย ก็ควร
เที่ยวไปตามลำพังคนเดียว ดีกว่าไปคบเพื่อนที่ไม่ดี เพราะเพื่อนที่ดี
แม้จะมีน้อย ยังดีกว่าเพื่อนนักร้อยที่หาผู้ชี้ทางสวรรค์ทาง
นิพพานไม่ได้เลย

*ในสมัยที่พระบรมศาสดาประทับอยู่ที่กรุงโกสัมพี มีภิกษุ
๒ รูป ทะเลาะกันด้วยเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ต่างมีทิฏฐิमानะ ไม่มี
ใครยอมใครในที่สุดการทะเลาะก็ได้ลุกลามใหญ่โตไปจนถึงลูกศิษย์
ด้วย พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงมีพระพุทธรูปดำรัสไปว่า “พวกเธอจง
สมัคสมานสามัคคีกันเถิด ใครที่มีวาทะโกรธาว่า คนโน้นด่าเรา
คนนี้ทุบตีเรา คนโน้นชนะเรา คนนี้ขโมยของของเรา เวระของ
เขาย่อมไม่อาจสงบระงับลงได้ แต่ไหนแต่ไรมา ในโลกนี้ เวร
ย่อมไม่ระงับด้วยการจองเวร แต่ย่อมระงับได้ ด้วยการไม่จอง
เวรเท่านั้น”

แม้พระพุทธรองค์จะสอนเช่นนี้ เหล่าภิกษุก็ยังไมยอมเลิก
ทะเลาะกัน พระพุทธรองค์จึงเสด็จหลีกไป ประทับอยู่ในป่าเพียง

สหายแห่งธรรม

๑๐๒

ลำพังตลอดพรรษา โดยมีพญาช้างชื่อ **ปาริไลยกะ** คอยอุปัฏฐากช้างปาริไลยกะนี้ เคยเป็นจำเอยลงมาก่อน แต่ต้องการจะหลีกเร้นหาที่สงบ เมื่อได้มาพบพระพุทธองค์ มีความศรัทธาเลื่อมใส จึงคอยอุปัฏฐากพระพุทธองค์เป็นอย่างดี

แม้พญาช้างจะมีอุปสรรคคือไม่ได้กายมนุษย์ แต่ด้วยดวงใจที่เต็มเปี่ยมด้วยพลังศรัทธา จึงสามารถทำกิจทุกอย่าง คอยอุปัฏฐากพระพุทธองค์โดยมิได้ขาดตกบกพร่องเลย พญาช้างได้ใช้งวงจับหม้อไปตักน้ำฉันน้ำใช้มาตั้งไว้ เวลากลางวันก็เฝ้าหวงหักกิ่งไม้มากวาดบริเวณที่พัก เพื่อให้พระบรมศาสดาได้ใช้เป็นทีเสด็จเดินจงกรม

เมื่อพระพุทธองค์ทรงประสงคน้ำร้อนช้างจัดน้ำร้อนถวาย ด้วยการเอาจวงสีไม้แห้งจนเกิดเป็นไฟ แล้วใส่ฟืนให้ไฟลุกขึ้น จากนั้นเอาจวงกลิ้งก้อนหินใส่ในกองไฟ จนก้อนหินร้อน แล้วเอาท่อนไม้ดันก้อนหินไปทิ้งลงในบ่อเล็กๆ ที่หมายตาเอาไว้ พอหย่อนงวงลงไป รู้ว่าน้ำร้อนแล้ว จึงไปคุกเข้าถวายบังคมพระบรมศาสดา แสดงอาการให้พระพุทธองค์รู้ว่า น้ำสำหรับสรงสนานพร้อมแล้ว

ครั้นตกกลางคืน พญาช้างคอยเป็นยาม เอาจวงถือไม้เดินรอบที่ประทับของพระผู้มีพระภาคเจ้า ฟาดตรงโน้นที่ตรงนี้เพื่อป้องกันอันตรายทุกอย่าง จนถึงรุ่งอรุณ เวลาที่พระพุทธองค์

สหายแห่งธรรม

๑๐๓

จะเสด็จออกบิณฑบาต ก็จะถือบาตรตามเสด็จไปส่งจนถึงชายแดนบ้าน แล้วรอคอยอยู่ปากทางจนกว่าพระพุทธรองค์จะเสด็จกลับมา ขณะที่พระองค์ฉันภัตตาหาร จะคอยถวายงานพัดพญาช้างทำเช่นนี้ทุกวันทุกคืน จนชาวนี้นั่งไปทั่วชมพูทวีป

ฝ่ายเจ้าลิงที่อยู่ในป่านั้น ลังเกตเห็นอาการของพญาช้าง-ปาริไลยกะ แสดงความเคารพเลื่อมใสในพระบรมศาสดา ด้วยการทำกิจทุกอย่าง ตนก็ปรารถนาจะแสดงอาการว่ามีความเลื่อมใสบ้าง จึงไปหารวงผึ้งมาถวายพระบรมศาสดา แต่เนื่องจากรวงผึ้งยังมีตัวอ่อนอยู่ เมื่อพระบรมศาสดาทรงรับมาแล้ว วางรวงผึ้งไว้และประทับนั่งนิ่งเฉย ยังไม่เสวยน้ำผึ้งนั้น

ลิงสังเกตเห็นเช่นนั้น ก็ไปจับปลายกิ่งไม้พลิกพิจารณาดู เห็นว่ามีตัวอ่อนอยู่ จึงค่อยๆ นำตัวอ่อนเหล่านั้นออก แล้วถวายใหม่ พระบรมศาสดาจึงทรงบริโภค เจ้าลิงเกิดความปิติดีใจมาก ได้โหนกิ่งไม้กระโดดโลดเต้นไปมา ขณะนั่นเอง กิ่งไม้ที่กำลังห้อยโหนหักลงมา โดยที่ยังไม่ทันตั้งตัว ลิงจึงตกลงมาถูกปลายต่อที่แหลมคมเสียบตาย ด้วยดวงจิตที่เลื่อมใสในพระบรมศาสดาเมื่อตายแล้ว ลิงไปบังเกิดในวิมานทอง สูง ๓๐ โยชน์ ในภพดาวดึงส์ทันที มีนางอัปสรถึงหนึ่งพันเป็นบริวาร

ฝ่ายภิกษุที่ทะเลาะวิวาทกัน เมื่อเห็นโทษของการแตก

สหายแห่งธรรม

๑๐๔

สามัคคี จึงหันกลับมาสามัคคีกันดังเดิม แล้วอ้อนวอนพระ
อานนท์ไปนิมนต์พระพุทธรองค์ให้เสด็จกลับมา เมื่อออกพรรษาแล้ว
พระอานนท์จึงพาภิกษุ ๕๐๐ รูป เดินทางไปเฝ้าพระสัมมาสัม-
พุทธเจ้า เหล่าภิกษุทูลถามว่า

“พระพุทธรเจ้าข้า พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นกษัตริย์ผู้
ละเอียดอ่อน พระองค์ประทับอยู่พระองค์เดียวตลอดไตรมาส ผู้
ที่คอยท้าวตรอปฏิฐากพระองค์ในที่นี่ไม่มีเลย แต่ก็ดูเหมือนว่า
พระองค์ จะทรงมีพระเกษมสำราญดี พระพุทธรเจ้าข้า”

พระบรมศาสดาตรัสว่า “กิจของเราทุกอย่าง ช่างปาริ-
โลยกะ ได้ทำให้เป็นอย่างดีแล้ว”

จากนั้นตรัสสอนภิกษุต่อไปอีกว่า “ถ้าหากได้สหายผู้มี
ปัญญาช่วยเหลือตนเอง มีคุณธรรมที่จะช่วยทำประโยชน์ให้สำเร็จ
ก็ควรเที่ยวไปกับสหายนั้น ซึ่งจะคอยป้องกันภัยให้ได้ แต่ถ้าไม่ได้
สหายเช่นนั้น ควรเที่ยวไปคนเดียวจะประเสริฐกว่า เพราะความ
เป็นมิตรสหายไม่มีในหมู่คนพาล”

จากนั้นพระพุทธรองค์ได้แสดงพระธรรมเทศนา จนภิกษุ
ทั้งหมดได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ ภายหลังได้เสด็จกลับเข้า
เมืองสาวัตถี โดยมีพญาช้างผู้จงรักภักดี ยืนส่งพระพุทธรองค์อยู่
ที่ชายป่าด้วยความอาลัย และเมื่อพระบรมศาสดาจากไปไม่นาน

สหายแห่งธรรม

๑๐๕

หัวใจข้างก็แตกสลาย ตายลงด้วยความอาลัย แต่ด้วยความเลื่อมใส
ที่พญาช้างมีต่อพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงได้ไปบังเกิดเป็นเทพบุตร
อยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ในทันทีเช่นกัน

เราจะเห็นว่า การได้อยู่ใกล้และคบหาสมาคมกับบัณฑิต
ทำให้พบแต่ความสุขสวัสดิ์ นำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ตัวเอง
หากไม่ได้หมู่คณะที่เป็นบัณฑิต การอยู่คนเดียวยังจะประเสริฐกว่า
อย่างไรก็ตามก่อนที่จะเราจะคบหาคนดีผู้สมบูรณ์พร้อมทุกอย่าง
ตัวเราเองต้องทำหน้าที่ของการเป็นเพื่อนที่ดีต่อบุคคลอื่นด้วย
ผู้ที่จะทำหน้าที่กัลยาณมิตรได้อย่างสมบูรณ์ ต้องเป็นผู้ที่มีใจหยุด
อย่างสมบูรณ์แล้ว

เราจึงควรดำเนินตามแบบอย่างของพระพุทธองค์ ด้วย
การตั้งใจฝึกใจให้หยุดนิ่ง ให้เข้าถึงแหล่งแห่งความสุขและความ
บริสุทธิ์ภายใน ได้พบบัณฑิตที่แท้จริง แล้วจะได้ชักชวนให้ทุกคน
ทำความดีได้อย่างเต็มที่ หน้าทีกัลยาณมิตรนี้ เป็นหน้าที่ของ
พวกเราอดนักสร้างบารมี ฉะนั้นอย่าได้เกียจคร้านในการทำใจ
ให้หยุดนิ่ง เพื่อเราจะได้ไปทำหน้าที่กัลยาณมิตรได้อย่างสมบูรณ์

